

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษานับว่าเป็นเครื่องมือหรือองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งในการที่จะช่วยพัฒนาประเทศให้เจริญในทุก ๆ ด้าน ทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ การบริหาร และการเมือง ดังที่มยุรี จารุปาน (๒๕๑๔ : ๖๗) ได้กล่าวเน้นถึงความสำคัญของการศึกษาไว้ว่า การศึกษาจะช่วยส่งเสริมความรู้ ความคิด ทักษะคติ และทักษะต่าง ๆ ให้มนุษย์รู้จักตนเอง ตลอดจนสภาพสังคมและสภาพแวดล้อม สามารถที่จะนำความรู้ ความเข้าใจที่ได้รับมาแก้ไขปัญหาต่าง ๆ และพัฒนาสังคมให้เจริญก้าวหน้าไปในแนวทางที่พึงประสงค์ได้

การให้การศึกษาเป็นการสร้างและเตรียมกำลังคนให้พร้อมเพื่อพัฒนาประเทศ ผู้มีบทบาทสำคัญยิ่งก็คือครู ดังนั้นแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ ๕ พ.ศ. ๒๕๒๕-๒๕๒๙ จึงตั้งความคาดหวังว่าจะต้องทำให้ผู้สำเร็จการศึกษามีสมรรถภาพและจิตใจที่มุ่งมั่นแน่วแน่ในการปฏิบัติงานครูให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียนและสังคมอย่างแท้จริงตามสภาพทาง เศรษฐกิจ และสังคมในปัจจุบัน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ๒๕๒๕ : ๒๔๖) ในการศึกษาสาขาศึกษาศาสตร์หรือการฝึกหัดครูนั้น จำต้องมีการศึกษาทั้งในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ (Anderson 1972 : 101) ภาคทฤษฎีนั้นมุ่งให้ผู้ที่จะเป็นครุมีความรู้ในเนื้อหาวิชา ส่วนภาคปฏิบัตินั้นก็เพื่อให้ผู้ที่จะเป็นครุได้มีโอกาสนำความรู้ไปใช้สอนในสภาพการณ์จริง ซึ่งในส่วนนี้ก็หมายถึง การฝึกสอน หรือประสบการณ์วิชาชีพ การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเป็นหัวใจในการผลิตครู ดังจะเห็นได้จากการที่ พนม แก้วกำเนิด ได้ให้ข้อคิดเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาประสบการณ์วิชาชีพครูว่า การปรับปรุงคุณภาพของนักศึกษาครูเป็นนโยบายที่สำคัญสูงสุดในแผนพัฒนาการศึกษาในปี ๒๕๒๕-๒๕๒๙ ซึ่งทางคณะกรรมการดำเนินงานพัฒนาประสบการณ์วิชาชีพครูได้เสนอแนวคิดให้งานประสบการณ์วิชาชีพครูเป็นหัวใจของกระบวนการพัฒนาผลิตครู (กรมการฝึกหัดครู ๒๕๒๕ : ก) นอกจากนี้ คณะอนุกรรมการอำนวยการโครงการปรับปรุงหลักสูตรการฝึกหัดครูได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์

ประสงค์ของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูไว้ว่า เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับวิชาชีพครูสามารถนำความรู้ไปปฏิบัติหน้าที่ครูประถมศึกษาและมัธยมศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพรวมทั้งปลูกฝังคุณธรรมของความเป็นครูที่ดีให้บังเกิดขึ้นแก่ผู้เรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ๒๕๒๔ : ๑๑๒-๑๑๓)

คณะครุศาสตร์ได้เห็นความสำคัญของการจัดประสบการณ์วิชาชีพตลอดมา ดังนั้นการฝึกประสบการณ์วิชาชีพจึงเป็นหัวใจของหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต เพราะเป็นการเปิดโอกาสให้นิสิตนำเอาความรู้ภาคทฤษฎีไปใช้ในการปฏิบัติเพื่อการศึกษาค้นคว้าข้อเท็จจริงและฝึกทักษะในด้านต่าง ๆ เป็นการเสริมสร้างสมรรถภาพการเป็นครูในอนาคตดังที่ ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา ได้กล่าวว่า การฝึกประสบการณ์วิชาชีพนับเป็นองค์ประกอบสำคัญเทียบเท่ากับหัวใจของหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ทั้งนี้เพราะผู้ที่จะมีบทบาทรับผิดชอบสร้างคนที่มีคุณภาพให้แก่ประเทศนั้นต้องมีความสามารถอย่างแท้จริงในการนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติในสภาพการณ์จริงอย่างได้ผล (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะครุศาสตร์ ๒๕๒๗ : ๑)

คณะอนุกรรมการประสานงานการฝึกหัดครูได้จัดให้มีการสัมมนา เรื่อง แนวทางใหม่ของการฝึกปฏิบัติวิชาชีพครู ได้กำหนดจุดประสงค์ในการฝึกปฏิบัติวิชาชีพครูไว้ว่า การฝึกปฏิบัติวิชาชีพครูนั้น ต้องการให้นักศึกษาที่ได้รับการฝึกปฏิบัติเกิดความสามารถ ๔ อย่าง คือ ความสามารถในการสอน ความตั้งมั่นในคุณธรรมและจริยธรรมของครู ความเป็นผู้นำในการพัฒนาตนเองและชุมชน และการมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ๒๕๒๔ : ๗) จากผลการสัมมนาจะเห็นได้ว่า งานสอนเป็นงานหลักของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจึงได้แบ่งรูปแบบการประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพเป็น ๒ ส่วน คือ การประเมินผลการสอน และการประเมินพฤติกรรม แต่จากผลการวิจัยพบว่า นิสิตมักจะมีปัญหาในด้านการสอน จากการวิจัยของ อัจฉรา ประไพตระกูล และคณะ (๒๕๒๒ : ๗๐) เรื่อง ปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนิสิตคณะครุศาสตร์ ปีการศึกษา ๒๕๒๑ พบว่า นิสิตมีปัญหาในด้านการเตรียมการสอน การดำเนินการสอน สื่อการสอนและการคุมชั้นเรียน สุจริต เพียรชอบ และ อัจฉรา ประไพตระกูล (๒๕๒๓ : ๗๓-๗๔) เกี่ยวกับความต้องการการนิเทศการสอนของนิสิตครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่า นิสิตต้องการความช่วยเหลือในด้านความถูกต้องของเนื้อหาวิชา แหล่งวิชาที่จะไปค้นคว้า ด้านวิธีการและเทคนิคการสอน ด้านสื่อการสอน

ด้านการประเมินผล ด้านการปรับปรุงบุคลิกภาพ ปานตา ใช้เทียมวงศ์ และสมจิต ชิวปรีชา (๒๕๒๔:๖๔) เกี่ยวกับรูปแบบการจัดประสบการณ์วิชาชีพ ในโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่า ปัญหาในการสอนของนิสิตฝึกประสบการณ์ วิชาชีพ คือ การขาดทักษะที่จะเลือกวิธีสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหา ทักษะในการอธิบายปัญหาด้านเนื้อหาวิชาที่สอน พิชรินทร์-ลาวัลย์กุล (๒๕๒๐:๔๔) ทำการวิจัยเกี่ยวกับปัญหาการสอนของนิสิตฝึกสอนวิชาพลศึกษา - คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่า นิสิตมีปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอน คือ นิสิตประสบปัญหาในการตั้งวัตถุประสงค์ การจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ การเลือกวิธีสอนให้เหมาะกับกิจกรรม และสภาพของนักเรียน วราภรณ์ ปะทะยศ (๒๕๒๒:๑๑๔) ทำการวิจัยเกี่ยวกับ ปัญหาการสอนของนิสิตฝึกสอนวิทยาศาสตร์ พบว่า นิสิตประสบปัญหาการขาดทักษะการสอน การออกข้อสอบ การตั้งคำถาม การนำเทคนิคการสอนใหม่ ๆ มาใช้ และการวัดผล นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยของ ประนอม เดชชัย ซึ่งค้นพบว่า นักศึกษาฝึกสอนประสบปัญหาดังกล่าวเช่นเดียวกัน

องค์ประกอบที่สำคัญในการที่นิสิตจะออกไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ในสถาบันฝึกประสบการณ์วิชาชีพต่าง ๆ นั้นนิสิตจะประสบความสำเร็จเพียงไรย่อมขึ้นอยู่กับองค์ประกอบที่สำคัญหลายด้าน ตัวนิสิตเองเป็นองค์ประกอบสำคัญอันดับแรก ที่จะทำให้การฝึกประสบการณ์วิชาชีพของตนได้ผลหรือไม่ แต่เนื่องจากนิสิตยังขาดประสบการณ์จึงต้องอาศัยผู้ที่มีประสบการณ์เป็นผู้ชี้แนะนำทางให้ซึ่งได้แก่อาจารย์นิเทศก์ ฝ่ายคณะและฝ่ายโรงเรียน ซึ่งจะดูแลอย่างใกล้ชิดและช่วยนิสิตให้มีความสามารถปรับปรุงการสอนของตนได้อย่างมีหลักเกณฑ์ (ปานตา ใช้เทียมวงศ์ และสมจิต ชิวปรีชา ๒๕๒๔:๒๔) นอกจากนี้ผู้ที่มีส่วนสำคัญยิ่งที่จะทำให้การฝึกประสบการณ์วิชาชีพสามารถดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ก็คือผู้บริหาร

จากงานวิจัยดังกล่าวแล้ว พบว่านิสิตมักประสบปัญหาทางด้านการสอน ผู้วิจัยมีความเห็นว่าควรจะมีกระบวนการที่จะช่วยตัดล้นความมีประสิทธิภาพในการสอนของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพ คือแนวทางการประเมินผลประสิทธิภาพการสอนซึ่งคาดว่าจะ เป็นวิธีการที่เป็นประโยชน์ - แก่อาจารย์นิเทศก์ นิสิตและผู้เรียนในการพัฒนาการเรียนการสอนอาจารย์ นิเทศก์สามารถที่จะประเมินผล การสอนของนิสิตได้อย่างมีหลัก เกณฑ์และมีประสิทธิภาพนิสิตสามารถที่จะมองเห็นว่าตนควรปรับปรุงอย่างไรจึงจะทำให้การสอนเกิดประสิทธิภาพ และทำให้ผู้เรียนสามารถที่จะบรรลุ -

วัตถุประสงค์ของการสอน ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา ข้อมูล ตัวแปรซึ่งควรจะผสมผสาน ทั้งด้านความรู้ ความสามารถ ความเข้าใจในเนื้อหา และบุคลิกภาพของนิสิต ตลอดจน สิ่งที่เกี่ยวข้องในการสอนที่จะนำไปประเมินผลการสอนของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ในโอกาสต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาตัวประกอบที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพ การสอนของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

ขอบเขตของการวิจัย

๑. การวิจัยครั้งนี้ทำการศึกษาประสิทธิภาพการสอนของนิสิตฝึกประสบการณ์ วิชาชีพของคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประชากรที่ศึกษา ได้แก่ ผู้บริหาร อาจารย์นิเทศก์ฝ่ายคณะ อาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียน และนิสิตที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

๒. ตัวแปรที่ศึกษาเป็นตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการสอนในด้านที่ เกี่ยวข้องกับนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพ โดยการใช้แบบสอบถามสอบถามกลุ่มตัวอย่างดังกล่าว

๓. การวิเคราะห์องค์ประกอบในการวิจัยครั้งนี้ไม่คำนึงถึงความแตกต่าง ระหว่างเพศ พื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม สภาพอารมณ์ สาขาวิชา และสิ่งแวดล้อม ของผู้บริหาร อาจารย์นิเทศก์ และนิสิต

ข้อตกลงเบื้องต้น

๑. กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา ๒๕๒๗ เป็นตัวแทนนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๒. กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ในการตอบแบบสอบถาม และมีความตั้งใจในการ ตอบตามความเป็นจริง

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ประสิทธิภาพการสอน	หมายถึง	กระบวนการสอนและสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการสอน ที่ผู้สอนจัดขึ้นในการสอนแล้วทำให้ผู้เรียน เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามวัตถุประสงค์ ทั้งทางด้านวิชาการ และบุคลิกภาพ
ตัวประกอบ	หมายถึง	มิติของประสิทธิภาพการสอน ซึ่งบรรยายโดย ตัวแปรที่มีค่านำหนักตัวประกอบสูงบนตัวประกอบ นั้น ๆ
นิสิต	หมายถึง	นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา ๒๕๒๗
อาจารย์นิเทศก์ฝ่ายคณะ	หมายถึง	อาจารย์ที่ได้รับการแต่งตั้งจากคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ให้มีหน้าที่นิเทศก์ การฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนิสิตในสถาบัน ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา ๒๕๒๗
อาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียน	หมายถึง	ครู-อาจารย์ในสถาบันฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ที่ผู้บริหารมอบหมายให้ เป็นผู้ดูแลนิสิตขณะที่ ปฏิบัติงานประสบการณ์วิชาชีพอยู่ในสถาบัน ปีการศึกษา ๒๕๒๗
ผู้บริหาร	หมายถึง	คณะกรรมการอำนวยการประสบการณ์วิชาชีพ คณะกรรมการดำเนินงานประสบการณ์วิชาชีพ คณะครุศาสตร์ และผู้บริหารสถาบันฝึกประสบการณ์ วิชาชีพที่คณะครุศาสตร์ ส่งนิสิตออกไปฝึกประสบการณ์- วิชาชีพ ปีการศึกษา ๒๕๒๗

ประโยชน์ของการวิจัย

๑. ทำให้ทราบลักษณะของการสอนที่มีประสิทธิภาพของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
๒. ข้อมูลที่ค้นพบจากการวิจัยจะเป็นประโยชน์แก่นิสิตในการปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาการด้านการสอนของนิสิต
๓. เป็นแนวทางในการปรับปรุงการเรียนการสอนวิชาพฤติกรรมกรรมการสอน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย